

УДК [002:316.77:378]-051(Слободяник)

Оксана Збанацька,

канд. іст. наук, доцент,

головний бібліотекар Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого

**ПРОФЕСОР М. С. СЛОБОДЯНИК (1949–2015) –
ЗАСНОВНИК КАФЕДРИ ДОКУМЕНТНИХ КОМУНІКАЦІЙ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ КЕРІВНИХ КАДРІВ
КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ**

Висвітлено педагогічну діяльність відомого бібліотекознавця, документознавця, науковця, засновника кафедри документальних комунікацій Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв – М. С. Слободяника. Обґрунтовано його внесок у розвиток спеціальності «документознавство та інформаційна діяльність».

Ключові слова: документознавство, інформаційна діяльність, Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, Слободяник Михайло Семенович.

Вивчаючи історію становлення документознавства в Україні, не можна оминати постать відомого вітчизняного вченого, доктора історичних наук, професора Михайла Семеновича Слободяника, який упродовж майже десяти років очолював кафедру документних комунікацій Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв (НАКККіМ). Михайло Семенович був яскравою та непересічною постаттю, тому його особистість добре відома в професійному колі бібліотекознавців та документознавців.

Мета дослідження – висвітлити основні аспекти педагогічної діяльності та науково-організаційної роботи професора М. С. Слободяника, а саме:

◆ розкрити основні аспекти наукової, організаційної та педагогічної діяльності вченого;

◆ обґрунтувати внесок М. С. Слободяника у розвиток спеціальності «документознавство та інформаційна діяльність».

Педагогічна діяльність М. С. Слободяника в царині документознавства ще не знайшла свого широкого відображення в науковій літературі. Його внесок у розвиток документознавства було відзначено у монографіях В. В. Бездрабко [1; 2], публікаціях Н. М. Кушнарєнко [18; 19], Г. М. Швецової-Водки [27], навчальних посібниках Ю. І. Палехи, Н. О. Леміш, [20], Г. М. Швецової-Водки [26], тоді як педагогічну діяльність

висвітлено фрагментарно, переважно у вітальних статтях з нагоди ювілеїв [3; 14; 15; 22]. Комплексне дослідження життєвого шляху, документознавчої та педагогічної діяльності ученого в сучасній історіографії відсутнє.

Михайло Семенович Слободяник народився 21 грудня 1949 р. в м. Поліське Київської області. Трудову діяльність розпочав у 1967 р., працюючи на робітничих посадах на підприємствах м. Василькова Київської області. У 1973 р. закінчив Київський державний інститут культури ¹ за спеціальністю «бібліотекознавство і бібліографія». У 1981 р. закінчив аспірантуру Московського державного інституту культури, в якому у 1982 р. під науковим керівництвом відомого фахівця з інформатики, доктора технічних наук, професора К. В. Тараканова захистив дисертацію на здобуття наукового ступеню кандидата педагогічних наук за спеціальністю «бібліотекознавство і бібліографія» на тему «Совершенствование системы информационно-библиографического обслуживания специалистов НИИ» [13, с. 12].

У 1991 р. йому присвоєно вчене звання – старший науковий співробітник. У 1995 р. першим в Україні захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук за спеціальністю «бібліотекознавство і бібліографознавство» на тему «Наукова бібліотека: еволюція структури і функцій в період освоєння інформаційних технологій» (науковий консультант – академік НАН України О. С. Онищенко) [13, с. 12].

У 2002 р. присвоєно вчене звання професор; у 1994 р. обрано членом-кореспондентом Міжнародної академії інформатизації; у 2014 р. обрано академіком Вищої освіти України [13, с. 12].

М. С. Слободяник працював у провідних наукових і навчальних закладах України на посадах: директора інституту бібліотекознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (НБУВ); директора Центральної наукової сільськогосподарської бібліотеки Української академії аграрних наук ²; декана факультету і завідувача кафедри КНУКіМ; директора Інституту і завідувача кафедри НАКККіМ.

Безцінного практичного досвіду керування кафедрою набув на Наманганському факультеті Ташкентського державного інституту

¹ Нині – Київський національний університет культури і мистецтв (КНУКіМ).

² Нині – Національна наукова сільськогосподарська бібліотека Національної академії аграрних наук України.

культури, очоливши нову кафедру бібліотекознавства і бібліографії, де безпосередньо займався інструктивно-методичним забезпеченням навчального процесу і брав активну участь у фаховому обговоренні найгостріших і найдискусійніших проблем організації вищої бібліотечної освіти.

Співпрацювати з НАКККіМ Михайло Семенович почав з 1998 р., коли на кафедрі бібліотекознавства та інноваційної діяльності (завідувачка кафедри В. К. Скнар) була започаткована підготовка фахівців зі спеціальності «документознавство та інформаційна діяльність». На заочному відділенні цієї кафедри розпочали підготовку студентів за кваліфікацією «документознавець-референт органів місцевого самоврядування». Формування навчального плану було здійснено професором кафедри, завідувачем відділу документознавства Українського науково-дослідного інституту архівної справи та документознавства (УНДІАСД) С. Г. Кулешовим.

У 2001 р. завідувачка кафедри інформаційних систем і технологій Г. В. Власова започаткувала нову кваліфікацію «документознавець-менеджер міжнародних інформаційних систем». Ця кваліфікація відрізнялась поєднанням документознавства та інформаційних технологій. Набір здійснювався на денну і заочну форми навчання.

У 2002 р. професор цієї ж кафедри М. С. Слободяник започаткував набір студентів за кваліфікацією «документознавець фінансових, банківських і підприємницьких структур».

У 2004 р. підготовка документознавців (три кваліфікації: «документознавець-референт органів державної влади і місцевого самоврядування», «документознавець-менеджер міжнародних інформаційних систем», «документознавець фінансових, банківських та підприємницьких структур») була організована на єдиній кафедрі документних комунікацій, яку очолив М. С. Слободяник.

Перший навчальний план зі спеціальності «документознавство та інформаційна діяльність» було розроблено М. С. Слободяником разом із Г. В. Власовою і покладено в основу стандарту освіти України за цією спеціальністю. На той час у НАКККіМ вже було видано фундаментальну монографію професора С. Г. Кулешова «Документознавство: Історія. Теоретичні основи» (Київ, 2000). Наукові здобутки провідних документознавців держави були оприлюднені на організованій в

НАКККіМ науковій конференції «Документознавство та інформаційна діяльність: Наука. Освіта. Практика» (2003) [25, с. 6].

Підвалиною кафедри була нова парадигма вищої освіти, яка базувалась на особистісно-орієнтованому підході, суть якого, за твердженням професора Слободяника, «полягає у пошуку, підтримці і розвитку позитивних якостей студента і закладенні на цій основі механізму самореалізації особистості», а принциповою «особливістю такого підходу є формування педагогічною системою резонансної педагогічної дії шляхом цілеспрямованого, глибокого мотиваційного впливу на студента» [23, с. 4].

Основними складниками інфраструктури документознавства вчений вважав підготовку наукових кадрів, документознавчу освіту, систему професійних видань, проведення документознавчих форумів, і, відповідно, діяльність кафедри мала охоплювати ці складові. Основними завданнями наукової і методичної діяльності були:

- ◆ формування і ефективне використання наукового потенціалу НАКККіМ в науково-методичному забезпеченні підготовки майбутніх документознавців;

- ◆ удосконалення змісту і технологій підготовки фахівців з документознавства та інформаційної діяльності;

- ◆ підготовка кадрів з урахуванням модернізації галузі;

- ◆ широке залучення студентів до науково-дослідної роботи;

- ◆ підвищення кваліфікації і перепідготовка професорсько-викладацького складу;

- ◆ налагодження партнерських відносин з іншими установами;

- ◆ проведення профорієнтаційної роботи.

На Міжнародній науковій конференції «Сучасний стан та перспективи розвитку документознавства», яка проходила 2–3 грудня 2004 р. у м. Києві в УНДІАСД М. С. Слободяник запропонував концептуальну модель змісту підготовки фахівців зі спеціальності «документознавство та інформаційна діяльність» та обґрунтував можливості її реалізації в НАКККіМ. Він детально охарактеризував цю модель й виокремив у ній базовий та інфраструктурний блоки. На його переконання, базовий блок мав містити фундаментальні гуманітарні, документознавчі («Документознавство», «Діловодство», «Архівознавство», «Управлінське документознавство») та інформаційно-аналітичні дисципліни («Аналітико-синтетична переробка інформації», «Аналітико-інформаційна діяльність», «Інформаційне забезпечення управління», «Інформаційний менеджмент»). Дисципліни

інфраструктурного блоку мали забезпечувати комп'ютерну, управлінську та галузеву підготовку спеціалістів [17, с. 66–67].

Першими штатними викладачами кафедри документних комунікацій стали: доцент М. Б. Проценко, старші наукові співробітники Н. М. Христова і Я. О. Чепуренко, старший викладач О. М. Збанацька. До проведення лекційних і практичних занять та керівництва виробничою практикою Михайлом Семеновичем були залучені провідні вчені та практики, які працювали в інформаційних установах та підприємницьких структурах: С. Г. Кулешов, О. Б. Виногорова, В. І. Воронков, Г. А. Саприкін, І. М. Криворучко. Задля становлення документознавчої освіти в нашій державі разом із М. С. Слободяником працювали видатні науковці, він «умів зібрати навколо себе однодумців, здатних виступати єдиною командою і цьому вчив всіх, хто мав нагоду з ним працювати» [16, с. 27].

За десять років діяльності кафедра започаткувала низку кваліфікацій: «юридичне і кадрове документознавство», «документознавець електронної документації», «документознавець-референт органів державної влади та місцевого самоврядування», «документознавець, менеджер інформаційно-аналітичних структур, викладач фахових дисциплін», «документознавець, аналітик управлінської і кадрової інформації, викладач фахових дисциплін» за освітньо-кваліфікаційними рівнями «бакалавр», «спеціаліст», «магістр». Навчальні плани цих кваліфікацій розроблені М. С. Слободяником [13, с. 10].

При кафедрі було організовано три навчально-консультаційні пункти на базі: Кам'янець-Подільського коледжу культури і мистецтв, Тербовлянського вищого училища культури, Канівського училища культури та мистецтв [13, с. 10].

Характерною особливістю роботи кафедри була орієнтація на розвиток науки про документ. Основними напрямками наукової діяльності кафедри був розвиток інформаційної концепції документознавства й концепції галузевого документознавства М. С. Слободяника та архівно-діловодного документознавства, започаткованого С. Г. Кулешовим. У межах розробки цих концепцій відбувся захист дисертацій викладачів кафедри (прізвища наведені у порядку захисту) В. В. Рудюк, Т. Г. Боряк, О. А. Політова, О. М. Збанацька, С. В. Дубова, В. В. Добровольська. Значна частина цих дослідників започаткувала напрями документознавства, що раніше не досліджувалися в Україні [13, с. 10].

Викладачами кафедри розроблялися авторські курси, такі як

«Документологія» (М. С. Слободяник), «Архівна евристика» (Н. М. Христова), «Аналіз і синтез електронної інформації» (Л. С. Прокопенко), «Документна евристика» (О. М. Збанацька) та ін.

Консультавання молодих викладачів та передача багатого професійного досвіду новому поколінню фахівців для Михайла Семеновича були завжди на першому плані. В. В. Добровольська, згадуючи особливості навчального процесу на кафедрі, підкреслювала тісне спілкування викладачів і студентів. «Кredo кафедри, покладене в основу її діяльності саме Михайлом Семеновичем – ставитися до студентів як до колег, до професіоналів: вимогливо і в той же час душевно» [4, с. 17].

Як досвідчений педагог, Михайло Семенович завжди отримував задоволення від спілкування зі студентами. Близкучі виступи на конференціях і нарадах, відвідування інших вищих навчальних закладів, де читав лекції студентам, надовго запам'ятовувались слухачам, так як його особистість і курси, які він читав, були гармонійним єдиним цілим. Він завжди наводив приклади зі своєї багатой бібліотечної, документознавчої, викладацької практики студентам, яким надавав можливість брати участь в обговоренні фундаментальних наукових питань, висловлювати власну думку, і це все сприяло кращому засвоєнню теоретичних знань.

Науково-дослідницька діяльність студентів, а саме – питання якості магістерських досліджень, – завжди були в центрі уваги М. С. Слободяника. Під його керівництвом написано багато цікавих курсових і дипломних робіт. Проведений О. А. Політовою аналіз наукових розробок магістрів кафедри, показав: по-перше, магістерські дослідження присвячені актуальним питанням сфери документознавства, соціальних комунікацій, архівної справи; по-друге, тематика цих досліджень охоплювала різні категорії професійної компетенції майбутніх фахівців з документознавства та інформаційної діяльності; по-третє, спостерігалась тенденція підвищення інтересу випускників до самостійної наукової роботи та виникало бажання продовжувати науково-дослідницьку роботу шляхом навчання в аспірантурі [21, с. 64].

Для продовження науково-дослідницької роботи талановитих студентів у НАКККіМ було відкрито аспірантуру. З метою здобуття ними наукових ступенів працювали спеціалізовані вчені ради: із захисту кандидатських дисертацій – Наказ Вищої атестаційної комісії України № 204 від 19.03.2008 р. «Про створення спеціалізованої вченої ради» К 26.849.02, спеціальність 27.00.02 – документознавство, архівознавство (історичні науки); із захисту

докторських (кандидатських) дисертацій – Наказ Вищої атестаційної комісії України № 792 від 16.11.2010 р. «Про створення спеціалізованої вченої ради» Д 26.850.02, спеціальність 27.00.02 – документознавство, архівознавство (історичні науки, соціальні комунікації). За роки існування спеціалізованих вчених рад успішно захистили дисертації: Боряк Тетяна Геннадіївна, Вилегжаніна Маріанна Вадимівна, Добровольська Вікторія Василівна, Дубова Світлана Володимирівна, Збанацька Оксана Миколаївна, Климчук Людмила Вікторівна, Кравцова Олена Анатоліївна, Кудлай В'ячеслав Олегович, Матвієнко Анатолій Тихонович, Петрова Ірина Олександрівна, Політова Олена Аркадіївна, Рудюк Володимир Вікторович, Сокур Людмила Анатоліївна, Якимюк (Юхименко) Юлія Петрівна.

М. С. Слободяник започаткував проведення щорічних академічних та Всеукраїнських студентських науково-практичних конференцій «Сучасні проблеми документознавства та інформаційної діяльності», а також проведення Київської міської студентської олімпіади зі спеціальності «Діловодство», яка проводилась у НАКККіМ для студентів ВНЗ I–II рівнів акредитації за підтримки Міністерства культури України (2014–2015 рр.).

Наукові конференції посідали чільне місце у системі професійних комунікацій професорсько-викладацького складу кафедри. Вони дозволяли вільно обмінюватися науковими ідеями з вченими і практиками, обговорювати шляхи їх практичної реалізації, налагоджувати професійні контакти, що стало надзвичайно важливим для розвитку галузі зокрема, і вищої освіти взагалі. Організація професійних форумів з широкого кола проблем документознавства та інформаційної діяльності займала важливе місце у науковій діяльності кафедри. Зокрема, щорічно в травні протягом 2004–2012 рр. кафедра проводила міжнародну наукову конференцію «Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти, практики», матеріали якої традиційно друкувалися у спеціальних виданнях [5–12]. У роботі конференцій з доповідями і публікаціями брали участь спеціалісти з України, Росії, Німеччини, Білорусі, Китаю, представники вишів, наукових установ, бібліотек. Згодом систематично почали проводити міжнародні конференції КНУКіМ, Одеський національний політехнічний університет і Донецький національний університет.

У рамках проведення профорієнтаційної роботи, для керівників циклових комісій ВНЗ I–II рівнів акредитації М. С. Слободяник ініціював

проведення постійно діючого семінару «Підготовка діловодів: сучасність і перспективи».

Запорукою успішного функціонування кафедри, її науковою трибуною став фаховий журнал «Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія», який видавався упродовж 2004–2012 рр. під науковою редакцією М. С. Слободяника. Як головний редактор він плідно працював над концепцією та пріоритетною проблематикою, а також визначив мету часопису: забезпечити комплексне відображення споріднених проблем розвитку бібліотекознавства, документознавства, інформології та висвітлення теоретичних засад цих наук, їхнього впливу на практику. Концепцію та пріоритетну проблематику журналу він окреслив у першому номері видання у рубриці «Сторінка головного редактора» [24, с. 7].

М. С. Слободяник завжди підтримував високий теоретичний рівень публікацій і поступово залучав до числа авторів все більше провідних вітчизняних і зарубіжних теоретиків і практиків, але в журналі він також знаходив місце і для молодих дослідників – аспірантів, магістрів, талановитих студентів. Так, для молодих дослідників було відкрито рубрики: «Школа молодого дослідника» та «Трибуна молодого дослідника».

М. С. Слободяник завжди приділяв велику увагу співпраці кафедри з іншими освітніми та інформаційними установами: відповідними кафедрами Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Національного університету «Львівська політехніка», Одеського національного політехнічного університету, Донецького національного університету; Державною архівною службою України; центральними державними архівами України; УНДІАСД; Книжковою палатою України імені Івана Федорова, Українським науково-дослідним інститутом науково-технічної та економічної інформації; Національною бібліотекою України імені В. І. Вернадського; Національною Парламентською бібліотекою України та ін. Так, УНДІАСД він закликав до подальшого об'єднання зусиль, зокрема, у підготовці навчальної літератури з документознавчих дисциплін.

У 2012 р. змінилась назва кафедри на «кафедру документознавства та управління соціальними комунікаціями». Упродовж 2012–2013 рр. її очолювали професори А. І. Семенченко, Г. В. Папакін, Л. Г. Петрова, доцент С. В. Харченко.

У 2014 р. кафедра була знову перейменована на кафедру документознавства та інформаційно-аналітичної діяльності. Суттєве поліпшення підготовки кадрів відбулось за рахунок надання студентам

знань з аналітики, управління документацією, документної евристики, електронного документообігу та перспективних технологій роботи з документами. Викладання дисциплін забезпечував якісний професорсько-викладацький склад, з них половина штатних викладачів кафедри – це дисертанти кафедри.

Студенти набували знання, необхідні для успішної роботи; їх вчили організувати роботу інформаційно-аналітичних структур; управляти документними потоками організації; здійснювати алгоритмізацію та формування баз даних, вести пошук і аналітико-синтетичну переробку інформації, вільно використовувати у професійній діяльності можливості мережі Інтернет та володіти мистецтвом створення і просування веб-сайтів.

Отримавши ґрунтовні знання, уміння і навички з організації ділових процесів та інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень, випускники кафедри зараз успішно працюють на керівних посадах у службах документаційного забезпечення управління, інформаційно-аналітичних службах, інформаційних агенціях, відділах діловодства і контролю, управління справами тощо.

У професійному співтоваристві М. С. Слободяника знали як вченого, який неймовірно чутливо реагував на нові наукові теми, умів бачити нове в звичному, традиційному. Ще у 2008 р. він зазначив «...доцільно організувати спеціальний ВНЗ для підготовки фахівців для бібліотек, архівів, органів НТІ, служб документаційного забезпечення управління та інших інституцій інформаційної спрямованості» [9], тим самим наче передбачив об'єднання інформаційної діяльності, бібліотекознавства, архівознавства. Так, 29 квітня 2015 р. Кабінетом міністрів України була прийнята постанова № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти», у якій визначена нова назва спеціальності – «інформаційна, бібліотечна та архівна справа».

Очолоюючи кафедру, Михайло Семенович Слободяник відав їй усі свої знання, багаторітний досвід, силу й енергію. В ньому органічно поєднувались риси талановитого організатора, сильного управлінця, досвідченого науковця, прекрасного психолога і неперевершеного педагога. Його внесок у розвиток спеціальності «документознавство та інформаційна діяльність» є незаперечним. Це наукові розробки в царині документознавства; розробка навчально-методичного забезпечення діяльності кафедри; проведення щорічних міжнародних науково-теоретичних і практичних конференцій; популяризація спеціальності в

журналі «Документознавство. Бібліотекознавство. Інформологія» та інше. Михайло Семенович зміг згуртувати потужний професорсько-викладацький склад кафедри, а її вдячним випускникам дати путівку в життя.

Список використаних джерел

1. *Бездрабко В. В.* Документознавство в Україні: інституціоналізація та сучасний розвиток : [монографія] / Валентина Бездрабко ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Київ : Четверта хвиля, 2009. – 716 с.
2. *Бездрабко В. В.* Документознавчі ідеї М. С. Слободяника / В. В. Бездрабко // Історіографічні ескізи з документознавства, або Персональний текст про персональні тексти: [монографія]. – Київ : Четверта хвиля, 2009. – С. 149–167.
3. *Виноградова О. Б.* Науковець, практик, педагог (до 60-річчя М. С. Слободяника) / О. Б. Виноградова // Вісник Книжкової палати. – 2009. – № 12. – С. 35–36.
4. *Добровольська В. В.* Педагогу і наставнику / В. В. Добровольська / Професор Слободяник Михайло Семенович (1949–2015) : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1974–2015 рр. – Київ : Нац. наук. с.-г. б-ка НААН, 2015. – С. 17–18.
5. Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність : проблеми науки, освіти, практики : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 25–26 трав. 2004 р.) / М-во культури і мистецтв України, Держ. акад. керів. кадрів культури і мистецтв ; [редкол. : М. С. Слободяник (голова) та ін.]. – Київ : ДАКККіМ, 2004. – 212 с. – Бібліогр. наприкінці ст.
6. Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність : проблеми науки, освіти, практики : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 17–18 трав. 2005 р.) / М-во освіти і науки України, М-во культури і туризму України, Держ. акад. керів. кадрів культури і мистецтв. – Київ, 2005. – Ч. 1 / [редкол. : М. С. Слободяник (голова) та ін.], 2005. – 242 с. – Бібліогр. наприкінці ст. – 60-річчю Великої Перемоги присвячується.
7. Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність : проблеми науки, освіти, практики : Матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 16–18 трав. 2006 р.) / Держ. акад. керів. кадрів культури і мистецтв ; [редкол. : М. С. Слободяник (голова) та ін.]. – Київ, 2006. – 231 с. – Бібліогр. в кінці ст.
8. Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність : проблеми науки, освіти, практики : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 18–19 жовт. 2007 р.) / М-во освіти і науки України, М-во культури і туризму України, Держ. акад. керів. кадрів культури і мистецтв, Ін-т держ. упр. та інформ. діяльності ; [редкол. : М. С. Слободяник (голова) та ін.]. – Київ : ДАКККіМ, 2007. – 355 с. – Бібліогр. наприкінці ст. та у підрядк. прим.

9. Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність : проблеми науки, освіти, практики : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 20–22 трав. 2008 р.) / Держ. акад. кер. кадрів культури і мистец. ; [редкол. : М. С. Слободяник (голова) та ін.]. – Київ : ДАКККіМ, 2008. – 254 с. – Бібліогр. наприкінці ст.

10. Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність : проблеми науки, освіти, практики : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 19–21 трав. 2009 р.) / М-во культури і туризму України, Держ. акад. кер. кадрів культури і мистец., Ін-т держ. упр. та інформ. діяльн. ; [редкол. : М. С. Слободяник (голова) та ін.]. – Київ : Друк. Держ. акад. кер. кадрів культури і мистец., 2009. – 319, [1] с. – Бібліогр. наприкінці ст.

11. Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність : проблеми науки, освіти, практики : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 25–27 трав. 2010 р.) / М-во культури і туризму України, Нац. акад. кер. кадрів культури і мистецтв, Ін-т держ. упр. та інформац. Діяльності ; [редкол. : М. С. Слободяник (голова) та ін.]. – Київ : [б. в.], 2010. – 299, [1] с. – Бібліогр. наприкінці ст.

12. Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність : проблеми науки, освіти, практики : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 17–19 трав. 2011 р.) / М-во культури України, Нац. акад. кер. кадрів культури і мистецтв, Ін-т держ. упр. та інформ. Діяльності ; [редкол. : М. С. Слободяник (наук. ред.) та ін.]. – Київ : НАКККіМ, 2011. – 243 с. – Бібліогр. наприкінці ст.

13. Документознавство та інформаційна діяльність : хрестоматія / М-во культури України, Нац. акад. культури і мистецтв, Ін-т менеджменту, Каф. документознавства та інформ.-аналіт. Діяльності ; [укл. : М. С. Слободяник, О. М. Збанацька, В. В. Добровольська]. – Київ, 2015. – Ч. 2, вип. I. – 235 с. – (До 10-річчя заснування кафедри).

14. *Збанацька О. М.* Віват ювіляру! / О. М. Збанацька, В. В. Добровольська // Бібліотечна планета. – 2014. – № 4. – С. 39.

15. *Збанацька О. М.* Творчий шлях науковця, педагога, наставника (до 65-річчя М. С. Слободяника) / О. М. Збанацька, О. Г. Кириленко, В. В. Добровольська // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2014. – № 4. – С. 4–7.

16. *Ильганаева В. А.* Слово памяти о Михаиле Семёновиче Слободянике / В. А. Ильганаева // Професор Слободяник Михайло Семенович (1949–2015) : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1974–2015 рр. – Київ : Нац. наук. с.-г. б-ка НААН, 2015. – С. 26–27.

17. *Кулешов С. Г.* Міжнародна наукова конференція «Сучасний стан та перспективи розвитку документознавства» / С. Г. Кулешов // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2005. – № 2. – С. 59–69.

18. *Кушнарченко Н.* Новий стан інституалізації науки про документ / Н. Кушнарченко // Студії з архівної справи та документознавства. – 2004. – Т. 14. – С. 126–130.

19. *Кушнарченко Н. М.* Складові змісту спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» : питання методології / Н. М. Кушнарченко // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2004. – № 1. – С. 15–21.

20. *Палеха Ю. І.* Загальне документознавство : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Ю. І. Палеха, Н. О. Леміш. – Київ : Ліра-К, 2009. – 433 с. – (Бібліотечка документознавця).

21. *Політова О. А.* Наукові розробки магістрів з документознавства та інформаційної діяльності НАКККіМ / О. А. Політова // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2012. – № 1. – С. 60–64.

22. *Слободяник М. С.* Бібліотека. Документ. Комунікації : вибрані праці (до 60-річчя від дня народж. і 35-річчя наук. діяльності) / М. С. Слободяник ; уклад. О. Г. Кириленко, наук. ред. В. Г. Чернець. – Київ : Ліра-К., 2010. – 308 с.

23. *Слободяник М. С.* Інформаційне забезпечення процесу реформування вищої освіти в Україні / М. С. Слободяник // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2004. – № 2. – С. 4–7.

24. *Слободяник М. С.* Концепція та пріоритетна проблематика журналу / М. С. Слободяник // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2004. – № 1. – С. 7–8.

25. *Чернець В. Г.* Академія в освітньому просторі України / В. Г. Чернець // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2004. – № 1. – С. 4–6.

26. *Швецова-Водка Г. М.* Документознавство : навч. посібник / Г. М. Швецова-Водка. – Київ : Знання, 2007. – 398 с. – (Вища освіта ХХІ століття).

27. *Швецова-Водка Г.* Структура документознавства і його місце серед суміжних наукових дисциплін / Г. Швецова-Водка // Студії з архівної справи та документознавства. – 2004. – Т. 14. – С. 120–125.

Oksana Zbanatska,

Ph. D., Associate Professor,
Main librarian of Yaroslav Mudryi National Library of Ukraine

Professor M. S. Slobodanyk (1949–2015) – Founder of Department of Documentary Communications of National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts

It is described the pedagogical activity of well-known scientist in librarian and documentation spheres – M. Slobodanyk, who was a founder of Department of documentary communications of Managerial Staff of Culture and Arts. It is underlined

his contribution in the specialty of «documentation and information activities» development.

Keywords: Documentation, information activities, National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts, Slobodianyuk Mukhailo Semenovuch (1949–2015).

Стаття надійшла до редакції 20.06.2017 р.

УДК [002:02(031)=161.2]–051 (Слободяник)

Сергій Зворський,

канд. іст. наук, старш. наук. співробітник,
зав. сектору енциклопедичних досліджень
Національної бібліотеки України ім. Ярослава Мудрого

**НАУКОВА, ІНФОРМАЦІЙНА ТА КОМУНІКАЦІЙНА ФУНКЦІЇ
«УКРАЇНСЬКОЇ БІБЛІОТЕЧНОЇ ЕНЦИКЛОПЕДІЇ» –
ВІД ЗАДУМУ ДО ВТІЛЕННЯ:
РЕФЛЕКСІЇ НА ТЛІ ПОСТАТІ М. С. СЛОБОДЯНИКА**

Розглянуто реалізацію наукового проекту «Українська бібліотечна енциклопедія» (УБЕ) як квінтесенції становлення, розвитку, наукових і практичних здобутків бібліотечної справи в державі та особливості цієї роботи. Наведено спогади про відомого вченого, доктора історичних наук, професора М. С. Слободяника та оцінки його діяльності і здобутків як науковця, викладача вищої школи у контексті практичного втілення проекту УБЕ.

Ключові слова: «Українська бібліотечна енциклопедія», професор М. С. Слободяник, українське бібліотекознавство, енциклопедична справа, біографістика, бібліотеки, вищі навчальні заклади.

Започаткований за ініціативою Національної бібліотеки України ім. Ярослава Мудрого науковий проект «Українська бібліотечна енциклопедія» (далі – УБЕ) нині із стадії задуму, сумнівів, вагань, певного неприхованого скептицизму з боку окремих фахівців поступово перетворився на інформаційний і довідковий продукт, що вже став доступним завдяки сучасним інформаційним технологіям, Інтернету для найширшого бібліотечного загалу, хоча ще далеким від завершення.

У світі лише декілька країн мають досвід підготовки і видання бібліотечних енциклопедій – США, Велика Британія, Німеччина, Польща, Росія. Майже всі вони входять до числа найбільш економічно розвинених країн світу. Зрозуміло, що в Україні, яка має безліч проблем і болісно виборює право на гідне місце у світовій цивілізації, на тлі цих держав ставити питання про створення власної повноцінної бібліотечної енциклопедії було досить ризикованою справою. Детально зваживши всі аргументи про і contra, виважено оцінюючи національні здобутки у бібліотечній галузі, науковий потенціал вітчизняних фахівців, здатних стати